REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner. Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppeliks Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiĕcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 6. Brașov, Lunĭ-Marțĭ 11 (23) Ianuarie. 1900.

Ministeriul Koerber.

In treĭ lunĭ treĭ ministerii. Acésta este trăsura caracteristică a situațiunei actuale în Austria.

După ministeriul parlamentar Thun a venit ministeriul de funcționarĭ Clary, care după vre-o două lunĭ și câte-va ḑile a făcut loc altui ministeriu de funcționarĭ Wittek, ér alaltăerĭ a întrat în funcțiune al treilea ministeriu de funcționarĭ Koerber, care, nefiind parlamentul întrunit, și a publicat declarațiunea sa de program în semioficiala „Wiener Abenpost“.

Chiar modalitatea acésta de anunțare a programului ministerial denotă starea escepțională, ce domnesce în Austria. Și mai mult s'a accentuat ea prin enunciațiunile împĕratului în convorbirile, ce le-a avut cu diferițĭ membri ai delegațiunilor la prânḑurile curții.

Deja numirea ministeriului de funcționarĭ spune clar și lămurit, că guvernul are sĕ mérgă după marșruta, ce i-se dă dela locurile mai înalte. Astfel cabinetul Clary avuse misiunea principală de a face posibilă alegerea parlamentară a delegațiunei austriace, prin desființarea faimóselor ordonanțe de limbă; cabinetul Wittek a fost însărcinat sĕ facă ce n'a putut isprăvi guvernul Clary, sĕ ajute adecă cu paragraful 14 de a-se pune în vigóre legile cele mai urgente ale pactului, precum și provisoriul budgetar.

Noul cabinet Koerber are, precum se vede, misiunea principală de a face sĕ se realiseze dorința monarchului, atât de mult accentuată de Majestatea Sa în timpul din urmă, ca sĕ se împace lucrurile în Boemia și sĕ înceteze lupta națională de acolo, „pentru-ca instituțiunile publice sĕ fiă ferite de nouĕ sguduirĭ.“

Programul noului ministeriu Koerber cuprinde în cea mai mare parte indicarea acestei probleme și a modalității, prin care crede, că s'ar puté mai ușor resolva. Va sĕ ḑică sĕ înceteze luptele naționale, „séu cel puțin se fiă calmate în mod însemnat“. Acésta e problema, pe care crede uoul guvern a-o puté deslega numai pe calea unui „compromis cinstit“ stabilit de către o conferență de bărbațĭ de încredere designațĭ de partide, la care va lua și el, (guvernul), parte activă făcênd propunerĭ concrete. Parlamentul va avé apoi sĕ decidă asupra resultatului acestor conferențe.

Acésta va fi o nouă ediție a conferențelor de înțelegere, ce s'au ținut sub guvernele premergĕtóre. Fi-va resultatul consfătuirilor, ce vor urma. mai norocos ca înainte?

Ĕtă întrebarea a căreia gravitate se oglindéză și în constatarea, ce o face noul ministeriu pe basa esperiențelor din anii trecuțĭ. S'a vĕḑut, ḑice el în declarațiunea-program, că „în cestiunĭ naționale se póte susținé numai ceea-ce iese din voința consonantă a celor interesațĭ.“

Este un compliment, ce se face aicĭ atât opozițiunei cehice, cât și celei germane. Au manevrat unii cât și ceilalțĭ atât de energic, încât au impus cercurilor diriguitóre convingerea, că numai printr'o liberă înțelegere între factorii litiganțĭ, se póte pune capĕt, séu o stavilă mai mare cel puțin luptelor naționale.

Bate la ochĭ, că ministeriul Koerber accentuéză în deosebĭ, că ținta sa este o politică sinceră și cinstită de înțelegere. Se vede de aicĭ, că ia lucrul serios și că are și un mandat fórte bine precisat în direcțiunea acésta. O dovedesce și împrejurarea, că acest ministeriu, precum se asigură, vine cu un proiect de lege a limbilor gata, pe care voesce sĕ-l propună conferenței bărbaților de încredere.

Fórte semnificativă pentru direcția hotărîtă a cabinetului în atacerea împăcării este și compunerea lui. Intre miniștri de astă-dată se află și un funcționar superior ceh. Deși numirea lui nu s'a făcut cu consimțĕmêntul representanților cehĭ, el totușĭ va avé un rol însemnat de mijlocitor.

Tóte atêrnă însĕ, cum bine ḑice declarația guvernului dela aceea, cum se vor puté înțelege Cehii cu Germanii. Și în privința acésta, tot pe basa pățaniilor de pănă acum, nu-șĭ va face ilusiunĭ nicĭ un om cuminte.

Un rĕspuns lui „B. Hirlap“.

Ne-am fost ocupat și noi cu espectorările ḑiarului *„Budapesti Hirlap“* din incidentul, că i-s'a trimis și lui spre publicare interpelația făcută de d-l Dr. *N. Comșa* în congregația din Sibiiu relativ la afacerea Iancu. D-l Comșa a adresat din parte-i un rĕspuns numitului ḑiar în limba română, pe care doresce sĕ-l dăm publicității, care dorință o împlinim cu plăcere, tratându-se de o cestiune, ce ne intereséză pe toțĭ. Ĕtă rĕspunsul:

Onorată Redacțiune! Fiind-că în legătură cu numele meu ațĭ binevoit a publica un articul „Roman interpelaciok“, care atât pentru conclusiile sale referitóre la persóna mea și în legătură cu aceea la cestiunea limbei, călcâiul lui Achile în acéstă patriă, cât și pentru opiniile lui politice și istorice, nu póte rĕmâné fără întêmpinare, apelez la loialitatea D-Vóstrĕ sĕ dațĭ în estenso publicității rĕspunsul meu.

D-Vóstrĕ binevoiți a indica faptul, că V'am scris o comitivă în nemțesce și *nu* românesce, ceea ce aflațĭ firesc, și *nu* unguresce, ceea ce găsițĭ delicat —drept motiv de a eschide discuția cu mine și de a enunța, că orĭ-ce putință de înțelegere s'a isprăvit între Românĭ și Maghiarĭ.

O sĕ mĕ esplic asupra faptului, deocamdată însĕ observ, că basa unei discuțiunĭ seriόse în afacerile publice, e după nepretențiósa mea părere: *non quis, sed quid, nu* forma, *ci* esența.

Basat pe acest principiu constat, că nu cunosc decât fórte puțin limba maghiară și că și în viața privată și în calitatea mea de medic în Sĕliște și ca representant la municipiu pe basa dreptului deopotrivă firesc și legal *mĕ folosesc esclusiv de limba mea maternă română.* Constat mai departe, că interpelația mea făcută românesce a fost tradusă în unguresce din amabilitatea unui amic tocmai din considerațiă pentru D-vóstrĕ.

Eu am mânecat dela informațiile, carĭ aveam cuvinte de a-le crede temeinice — că adecă nimenea dintre membrii marcanțĭ ai redacțiunei D-Vóstrĕ nu scie românesce și am fost animat de convingerea, că interpelația ér nu comitiva forméză substratul discuțiunei în causa Iancu, ce adĭ pasionéză într'un mod estraordinar massele române.

Cred decĭ, că limba germană a comitivei mele nicĭ într'un cas nu eschidea discuțiunea asupra temeiurilor strict legale și constituționale, prin carĭ ceream revocarea ordinului Perczel, apĕrarea autonomiei administrative contra ingerințelor ilegale ale justiției, a autorității causelor judecate și a imparțialitățiĭ procurorilor, și pretindeam satisfacțiă pentru insulta adusă memoriei lui *Avram Iancu* și prin ea poporului român și a luptelor lui *pentru legitimitate și egala îndreptățire națională și democratică.*

Nu putea decĭ comitiva mea germană sĕ vĕ oprésca de-a întra în meritul cestiunei formulate și în traducere maghiară, nu mai ales fiind-că inși-vĕ atribuițĭ considerațiilor pentru gustul D-Vóstre limba neromânéscă a comitivei mele.

Acésta cu drept cuvênt. Am folosit limba germană din delicatețĕ față cu D-Vóstrĕ:

Fiind-că politica maghiară dela alianța Bismark-Klapka încóce n'a fost alta-de cât o politică *„pour le roi de Prusse“* îndreptată nu mai mult în contra *„Camarillei“*, ci pentru sdrobirea popórelor austriace unite cu Ungaria indisolubil prin pragmatica sancțiune în falsa credință, că atuncĭ independența astfel câștigată va fi încoronată de totala maghiarisare a țĕrei, lucru, care D-Vóstrĕ 'l numițĭ *„a doua ocupare a patriei“*.

Acéstă politică filo-panprusiană s'a adoptat pentru scopul utopic de a stîrpi limba și sentimentul istoric etnic al naționalităților nemaghiare, și pentru realul scop de a-le eschide pe aceștea din cadrul constituțiunei, legalității și al egalei îndreptățirĭ pănă la complecta maghiarisare, și a-le esploata economicesce, schimbând parola lui Kolovich astfel: *„faciamus pauperos deinde Hungaros“*, (sĕ-i facem săracĭ și apoi Ungurĭ) numindu-le aceste scopurĭ eufemistice: *„unitate națională“* și *„ideiă de stat“*.

Cum decĭ *politica* maghiară, sub care nu înțeleg sentimentul comun al poporului, care în contraḑicere cu politicianiĭ sĕi e animat totdéuna de acel cunoscut refren: „mégis hunczut a német“ — ce transpiră spre marea mea mirare și din articolul D-Vóstrĕ — e pur și simplu trabantul politicei panprusiene în Orient, eram de credință, că D-Vóstrĕ ca organul cel mai lățit politic eminamente maghiar, care ațĭ aplaudat întru tóte regimul de terόre și spionagiu Banffy-Jeszenszky, vețĭ respinge orĭ-ce scrisóre românéscă.

Nu puteam, adecă, crede, că o sĕ vĕ isolațĭ de métodul judecătorilor, carĭ legea îi obligă sĕ scie românesce, ca condițiă de cualificațiă, și nu sciu și refusă a învĕța și astfel a respecta legea, și de sistemul organelor administrative, cărora legea despre egala îndreptățire le ordonă respectarea drepturilor de limbă a naționalităților și carĭ îțĭ rĕspund: „ha oláhul beszél menjen Oláhországban, ha magyar kenyeret eszik beszéljen magyarul“, un rĕspuns ce se repetă, pe cât de variat în formă, pe atât de stereotip în fond, de tótă puterea esecutivă pănă la ultimul factor postal și servitor de gară.

Și cum eu nu sciam unguresce, ér pe D-vóstrĕ Vĕ sciam în apele panprusianismului, a cărui putere D-vóstrĕ, folosițiĭ, credeațĭ a-o puté folosi în favorul utopiilor și planurilor esclusivismului D-vóstrĕ de rassă, socoteam că voiŭ fi ascultat bucuros și înțeles mai bine în limba, care o vorbesc și patronii D-Vóstrĕ, „Prusianii“, pe carĭ adĭ D-vóstrĕ i-ațĭ creat intermediatorĭ între noi, cel puțin prin limba lor, închiḑêndu-ne nouĕ tóte porțile vieței publice constituționale.

M'am folosit decĭ de acéstă limbă și pentru acest motiv și pentru faptul înscris în legile țĕrei, — decĭ D-vóstrĕ, ca unui organ dualist, plăcut, — că e limba armatei D-vóstre comune, a ministeriilor D-Vóstre comune, studiu obligat în scólele D-vóstrĕ, pe când limbile naționalităților sunt scóse — pe urmele lui Bela Grünvald, pășind la insistențele diaristicei maghiare — cu forța, (Et huius meminisse juvabit) și de acolo *unde avea dreptul tradițional și legal sĕ esiste.*

In convingerea, că românesce nicĭ că scițĭ și nicĭ că admitețĭ a sci, fără a vĕ compromite „patriotismul“, v'am scris nemțesce comitiva și v'am trimis interpelația românesce, ca sĕ creez o basă comună tocmai pentru discuțiă, decĭ înțelegere a adevĕrurilor și revindicațiunilor strict legale și constituționale, produse în interpelația mea, și pe basa acésta a concilierii necesare pentru pacea patriei.

Discuția din partea D-vóstrĕ era cu atât mai neînlăturabilă, fiind-că tocmai pressa română (veḑĭ „Gazeta“ Brașov) m'a certat pentru scrisórea mea germană, decĭ era dată pentru ambele părțĭ posibilitatea cerută de D vóstrĕ pentru discuțiă și înțelegere. Acésta mai ales, fiind-că în ședința interpelației toțĭ membrii românĭ, în frunte cu *Dr. Amos Frâncu*, au luat cea mai hotărîtă posițiă contra unei publicațiunĭ făcute numai nemțesce și i-a refusat desbaterea, din ce D-vóstrĕ, avênd raportorĭ fidelĭ cum afirmațĭ trebuia sĕ conchidețĭ, că Românii ca și D-vóstrĕ reclamă limba română pentru a se înțelege, decĭ trebuia sĕ întrațĭ în fondul cestiunei, ca sĕ nu dațĭ ansă bănuelii, că hărțuiala cu comitiva mea germană e numai un *façon de parler* pentru a se debarasa de-o discuțiă incomodă.

In procedeul meu aveam înaintea ochilor urgența tractării celor mai seriόse interese ale statului. Nu-mĭ era de tălmaciul, ce ni-l aplicațĭ nóuĕ, ci doream ca rapid sĕ înțelégă situația întréga opiniă publica maghiară, cu a cărei mobilisare neațĭ fost amenințat în articolul precedent și ațĭ stêrnit un vifor de indignare prin implicita revocare în memoriă a vandalismelor dela Turda, Șimleu, Arad, Oradea-mare, curmate prin cuvêntul Maiestății Sale.

Aveam în vedere lămurirea legală și constituțională, că prin procedeurile nelegiuite în afacerea Iancu a-le administrației și justiției, sĕ frânge pacea și frăția între două popóre ale aceleașĭ patrii, pace, care se póte asigura numai prin înțelegere reciprocă pe basa respectării consciinței istorice și naționale și egalității înaintea legii a ambelor popóre.

Am fost condus în acéstă pornire de sincer patriotica dorință, ca *alvia* dintre naționalitățĭ sĕ nu se sape pănă acolo unde nu se mai póte face pod pentru trecere, ci numai *glonțul în sbor póte s'o traverseze, neadmițĕnd* maxima lui Kossuth, că cestiunea naționalităților se póte resolva numai cu sabia, fiind-că cestiunea naționalităților e cestiunea egalei îndreptățirĭ, decĭ cestiune de drept, și *dreptul* sĕ póte suprima, dér *nu se póte* resolva cu forța.

Am fost impresionat și de atitudinea sistematică a ḑiarului D-vóstrĕ, care *nemulțămit cu brutalitățile sistemului* Tisza și Wekerle, nicĭ chiar cu *insanitățile* sistemului caporalului de pandurĭ Banffy, debitate contra naționalităților, și sub pretestul lor contra libertăților publice a tuturor cetățenilor — cereațĭ *progresiunile geometrice* în șovinismul maghiar înfierat de întréga Europă constituțională, și mai pregnant de marele Gladstone, amicul libertății popórelor.

Și în urmă mi-am reamintit, că personal am fost insultat în „Athena“ maghiară Clușiŭ de cavalerii fețĭ ai pressei maghiare, când în societate de dame române vorbiam românesce, și convins, că D-vóstrĕ și de scițĭ nu vrețĭ sĕ scițĭ, — cum acum admitețĭ a sci — românesce, dér voind ca cu orĭ-ce preț *opinia publică maghiară* alarmată prin scirĭ tendențióse sĕ fiă informată asupra adevĕrului, că e *o luptă pentru drept și onóre*, ce purtăm: v'am

trimis comitiva în limba germană, ce o credeam cunoscută, şi în sensul accentuat mai puţin urgisită, ba chiar iubită de D-vóstră, ér interpelaţia mea, făcută românesce, în traducere maghiară.

Esplicată cestiunea limbei, decî faptul, în urma căruia denegaţî putinţa discusiunei, sper, că veţî da în estenso şi interpelaţiunea, căreia îi faceţî onórea a-o discuta, fără a-o împărtăşi cetitorilor D-vóstră şi că veţî discuta şi în fond cestiunea monumentului lui Iancu în tóte peripeţiile ei, pe basa constituţiunei şi a legilor în vigóre.

II.

Cred, că după ce i-aţî făcut adevĕrului concesiunea de a Vĕ compromite „patriotismul“, recunoscênd *dreptul firesc al limbei române şi idealismul figurei lui Iancu*, veţî aduce principiului lui Deák: „singura lege de pressă ar fi sĕ fie *adevĕrul*“, jertfa de a constata, că *aberaţiunile istorice şi politice şi, ca consecuenţă, greşelile canstituţionale şi de drept*, ce le comiteţî, invocând ca basă o broşură eşită din pana fostului subşef al spionagiului şi al cabinetului *noir* îndreptată contra naţionalităţilor nemaghiare şi numit „secţia de naţionalităţî“ a baronului Banffy — *nicî un moment* nu se pot susţiné în faţa adevĕrului.

Trebuia natura cavalerescă a D-vóstră sĕ simtă o repulsiune de a accepta drept basă o asemenea scriere a unui om de asemenea *metier*, despreţuit de însu-şî prim-ministrul d-l Coloman Szell, şi trebuia sĕ Vĕ inspire o adêncă neîncredere acésta scriere de tendenţă editată şi tradusă şi în franţuzesce de *Kulturegylctul* ardelean, organisaţia celor mai implacabilî duşmanî ai poporului român pentru desnaţionalisarea lui, organisaţiă decî pentru împedecarea înfrăţirei poporului maghiar cu cel român.

Contele Audrassy spunea într'o ḑi ministrului Cogălniceanu, că *nemeşii din Ardeal* împiedecă împăciuirea între Românî şi Maghiarî.

Avea absolută dreptate, şi D-vóstră îi veţî crede unui Andrassy Gyula şi veţî admite adevĕrul vorbelor lui, recunoscênd, că din aceeaşî tulpină eşiţî şi Jancsó Benedek şi contele Lázár Miklos, ei vréu sĕ despartă cele două popóre pentru totdéuna.

Cel dintâiŭ, ca sĕ nu se facă de rîsul lumei, fiind-că voia sĕ vorbéscă naţiunei francese, unde Edgar Quinet şi Michelet preparase spiritele pentru istoria adevĕrată a Românilor, nu putea ca istoriograf sĕ vină în conflict cu toţî *istoriografii maghiarî*, carî preamăreau idealismul altruist al lui Avram Iancu, a cercat decî sĕ stigmatiseze poporul român susţinênd, că la 1848, afară de Iancu, toţî ceilalţî prefecţî ar fi făcut numai vandalism, şi că poporul lui Iancu „Moţii“ nu ar fi luptat pentru dinastiă şi libertate naţională, pentru carî Românii au jertfit 40,000 de ómenî şi 230 comune, ci ar fi făcut numai tăciunăriă şi jaf.

Acéstă basă istorică falsă o admiteţî şi D-vóstrĕ şi urma, decî, consecuenţa, ca indirect sĕ Vé identificaţî cu contele Lázár Miklos, fiind-că logice şeful unor asemenea ómenî cum îi presentaţî D-vóstrĕ, nu putea sĕ fie altul, decât un şef de bandiţî, decî D-vóstrĕ *prin* incunjur îl scóteţî pe Iancu tot *şef de bandiţî* al tipicului Săcuiŭ ardelean din rassa *„székely tdmad, székely bánja“*, al lui grof Lázár Miklós, şi acésta pe basa lui Jancsó Benedek, originar Săcuiŭ şi el, colaboratorul ordinului Perczel, ordin, care cest din urmă i l'a subscris à-vista autorului adevĕrat *Jeszenszky Sándor.*

Ar trebuì eu sĕ Vĕ fac un curs întreg de istoriă, ca sĕ vĕ arăt, că *nu numai* istoriografia imparţială, ci chiar de cei mai înverşunaţî romanofagî istoricî maghiarî, dela Kővàry până la fantastul Ŭrmössy, combat aserţiunile lui Jancsó şi ale D-vóstrĕ împrumutate dela el.

Scurţimea timpului mĕ obligă sĕ mĕ provoc la apelul d-lui *Dr. Amos Frâncu*, dat în causa monumentului lui Avram Iancu, care vi-l alătur şi care va fi apreciat şi de D-vóstrĕ, cred, pentru *colecţiunea de autorî* tot streinî, invocaţi în contra aserţiunilor D-vóstrĕ, carî nu sunt alta, decât o reproducţiă a cutezătórei falsificărî de istoriă cuprinsă în ordinul d-lui Perczel dela 15 Martie 1895.

Vĕ alătur acest recurs şi pentru-că acum cred, că fiind românesce, o sĕ fiă înţeles.

(Va urma.)

Noul ministeriu austriac.

Cu un rescript preaînalt, ce pórtă data de 18 Ianuarie, Majestatea Sa a primit dimisiunea fostului cabinet *Wittek* şi tot în aceeaşî ḑi a numit pe Dr. Ernest de *Körber* ministru-preşedinte şi ministru de interne. A numit mai departe: pe *Welsersheimb* ministru al „landwehr“-ului, pe Dr. *Wittek* ministru al căilor ferate; pe Dr. Eug. *Böhm-Bawerk* ministru de finanţe; baron Aloisiu *Spans-Boden* ministru de justiţiă; Dr. Wilhelm *Hartel* ministru de culte şi instrucţiune publică; Dr. Anton *Rezek* (ceh) ministru; br. Guido *Call* ministru de comerciŭ; br. Carol *Giovanelli* ministru de agricultură; Leonard *Pientak* (polon) ministru.

Noul ministeriu are aşa-dér numai patru membri noi: *Rezek* ministru ceh şi *Pientak* ministrul polon; mai departe ministrul de comerciŭ şi ministrul de agricultură. Cei doi miniştri, ceh şi polon, vor avé, după tóte semnele, rol însemnat în cabinetul lui Körber. Ei au fost luaţî în ministeriu cu anume scop de a-şî desfăşura tóte puterile pentru-ca acţiunea de împăcare naţională sĕ succédă în Austria.

Semioficiosul *„Wiener Abendpost“* comunică programul noului ministeriu. El este *resolvarea conflictului de naţionalitate.* Spre scopul acesta guvernul va invita ḑilele proxime partidele interesate, sĕ-şî trimită bărbaţii lor de încredere la o *conferenţă în Viena*, la desbaterile căreia însu-şî guvernul va lua parte activă şi va înainta proiecte concrete pentru aplanarea neînţelegerilor. După acésta problema „Reichsrath“-ului va fi, ca în cercul sĕu de competenţă sĕ aducă hotărîrî asupra cestiunilor dela ordinea ḑilei.

Din delegaţiunea austriacă.

Delegatul Schneider despre situaţia Românilor.

Deşi cunóscem cuprinsul importantei vorbirî, ce a ţinut'o d-l *E. Schneider* în delegaţiunea austriacă, totuşî pentru marea importanţă a acestei vorbirî, o publicăm în estenso aşa cum a rostit'o în şedinţa plenară a delegaţiunei, eliminând numai partea dintâiŭ, care se referă la un punct din budgetul ministeriului de esterne.

Deleg. **Schneider**: Acum daţi-mî voe sĕ trec la alt obiect. Am în vedere admoniearea Esc. Sale, a d-lui president, şi vĕ dau asigurarea, că mĕ voiŭ feri de a mĕ face vinovat de vr'un amestec în afacerile unui stat strĕin, dér fiind-că discutăm afacerile ministerului de esterne, îmî veţî permite sĕ vorbesc în o cestiune, care mie, ca Austriac, ca Vienes sincer, îmî face amară şi grea îngrijire.

Austria are interes sĕ ţină prieteniă cu ţĕrile din Peninsula-balcanică; ér cea mai distinsă, cea mai bine populată şi din punct de vedere financiar cea mai bine situată între aceste ţĕrî, e negreşit *România.* O disposiţiă amicală a Românilor faţă de monarchia austro-ungară e decî de dorit *în interesul statului austriac şi a dinastiei austriace.* Ei bine; primesc diferite scrisorî şi adrese din cercurî românescî, în carî se cuprind amare tânguirî asupra *modului de tratare la care sunt supuşî Românii* din ţĕrile de sub coróna ungară.

Ómenii ḑic aşa: „Ce simpatii putem sĕ avem noi pentru un stat, în care fraţii noştri sunt *astfel*-trataţî?“ Şi décă esaminăm bine lucrul, nicî nu li-se póte lua în nume de rĕu. Asigurările despre prietenia oficială, aşa cum se schimbă ele reciproc între cabinete, avem firesce sĕ le primim de bune; dér fiecare dintre noi, care are o aproximativă ideiă despre lucrul acesta, scie, că guvernele, cabinetele vin şi se duc; cabinetele nu sunt în stare sĕ ţină în frâu anumite mişcărî de popor, orî chiar sĕ le suprime; scie cât de necesar este, ca *sentimentele naţionalităţilor dintr'un stat amic sĕ nu fie ofensate.*

Ómenii se plâng amar, că Românii din Ungaria nu-şî pot susţiné scólele; că în şcóle nu-şî pot cultiva limba; că politicesce şi economicesce sunt apăsaţî în modul cel mai de necreḑut ş. a. Nu vreau sĕ vĕ înşir tóte aceste tânguirî; vreau sĕ repet numai pe scurt, că tocmai cei de un neam cu Românii din Ungaria, după cum mi-se spune din isvor cu desĕvêrşire autentic, în anii din urmă *nu mai aveau şi nu mai au disposiţia amică faţă de Austria, ce o aveau mai 'nainte.* Şi, décă luăm de esemplu în considerare unele cestiunî, carî se ating, va trebui sĕ recunóscem, că ḑĕu, nu e necesar sĕ aibă astfel de cestiunî nicî chiar umbra unei îndreptăţirî.

Aşa de esemplu Românii sĕrbătoresc pe *Avram Iancu*, ca pe un erou naţional; ar fi decî, cred eu, datorinţa fiă-cărui funcţionar dintr'un stat amic, sĕ nu ofenseze pe ómenî în sentimentele lor naţionale. Nu de mult a numit însĕ în *Alba-Iulia*, procurorul maghiar *Lázár József*, pe acest Avram Iancu, care e de mult mort: *„şef de bandiţî.“*

Nimenî nu a luat posiţiă în contra acésta; şi acum vin ómenii şi se plâng, — lucru fórte natural, — că *eroul lor naţional vine astfel tratat, fără nicî o causă, într'un proces, care nicî nu era politic, ci de natură cu totul privată.*

Maghiarii ar avé tot aşa dreptul sĕ se plângă, décă dincolo în România, órecare sĕrbătorit din partea lor ca erou, ar fi tratat în modul acesta. Acestea sunt cuvinte, carî ofenséză greu; şi ar puté într'adevĕr sĕ fiă evitate.

Studenţii, carî studiéză în Sibiiu, şi sunt de naţionalitate română, sunt trataţî, după-cum mi-se scrie, astfel, că trebue sĕ devină inimicî ai statului şi ai ţĕrei. Care e urmarea? Astfel de ómenî părăsesc simplu ţéra, trec în ţéra vecină şi devin mai aprigî agitatorî în contra patriei, din care, aşa ḑicênd, au fost — alungaţî.

Vĕ rog, domnilor, sĕ cetiţî istoria mai multor revoluţiunî, şi veţî afla, că multe din aceste revoluţiunî s'au născut aşa, că ómenî anumiţî au fost ofensaţî de mórte în sentimentele lor naţionale; că ómenii aceştia au fugit din ţéră, au căutat şi au aflat sucurs în alte ţĕrî şi în alte regiunî, carî au cooperat la provocarea de astfel de complicaţii diplomatice şi politice, carî statului, în care s'a făcut nedreptate respectivului, nu i-au servit spre nicî un avantagiu.

Românii, carî îmî scriu, sunt de părerea, că în Ungaria, „anumite cercurî“, — accentuez espres, „anumite cercurî“, pentru-ca prin espunerea celor-ce urméză acum, sĕ nu mĕ fac vinovat de amestecul în afacerile ungare, — au pĕrerea şi intenţiunea, *sĕ facă sistematic inimicî din amicii statului austriac.*

Bataliónele şi regimentele române au dat, după cum ne învaţă istoria, totdéuna *doveḑî de credinţă faţă de dinastia nóstră.* Dér, după cum îmî scriu acum ómenii, *o astfel de însufleţită grupare în jurul stegului, când s'ar face apel la „Popórele Mele“, n'ar mai urma ca altădată.*

Mi-se citéză o gazetă „Hazánk“, organ al aristocraţiei maghiare, în care baronul *Kaas Ivor* a scris de anul-nou un articol, din care estrag următorul pasagiu (cetesce):

— *„De câte-orî armata austriacă e bătută, se dă totdeuna câte o mică libertate Maghiarului.* Când au bătut'o ântâiŭ Italienii „şi Francesii, ni-s'a dat puţină libertate. „Când o bătură bine Prusiacii, ni-s'au redat drepturile constituţionale, dér puterea „au oprit'o pe séma lor. *Décă încă-odată „ar fi bătută armata, am puté spera, că naţiunea maghiară va ajunge stăpână liberă „pe sórtea sa în patria proprie“.*

Domnii mei, asta e clar scris, şi dovedesce că în aceste cercurî...

Presidentul: Vĕ rog sĕ nu amestecaţî nicî „cercurî“ în discuţiune (ilaritate). Acesta e numai un cas isolat, care de sigur e regretabil. Vĕ rog peste tot a nu vĕ dimite privitor la acest punct în desbatere.

Schneider: Sĕ scusaţî, Escelenţă, dér veţî admite, că astfel de apariţiunî trebuesc considerate ca fenomene simptomatice. Voiŭ asculta însĕ de Escelenţa Vóstră. Ceea-ce am ḑis până acum e şi de altfel de ajuns, şi va sci fără de aceea fiă care, ce voiŭ sĕ ḑic mai departe.

Voiŭ sĕ adresez o rugare către Escelenţa Sa, d-l ministru de esterne; sĕ binevoiască a face în cercul sĕu de putere, ca astfel de apariţiunî, cu adevĕrat fórte superflue, sĕ se evite. *Austria are eminent interes de amiciţia Românilor*; Austria e un stat de naţionalităţî, şi are astfel sĕ ţină în vedere principiul de a păstra vaḑa şi respectul drepturilor singuraticelor naţionalităţî, de aceea cred, că numai *bine se face, când la loc competent se spune un cuvênt de admoniare.*

Amintesc numai remarcabilul cas, ce s'a petrecut înainte cu câţî-va anî în Viena. Atuncî o deputaţiune de 300 Românî, ţĕranî, orăşenî, învĕţătorî, preoţî, comercianţî, c'un cuvênt Românî din tóte clasele, a venit la Viena ca sĕ aştérnă Majestăţii Sale rugarea, ca sĕ li-se concédă cel puţin dreptul de a trăì. Aceştî ómenî însĕ au fost impedecaţî a-şî aşterne rugarea şi au trebuit sĕ mérgă éraşî acasă cum au venit.

Mĕ tem fórte, că acei domnî, carî atuncî astfel au sfătuit Coróna, *nu au făcut un bun serviciu Corónei.* Eu, ca Austriac credincios, necondiţionat aderent al dinastiei, aşî dorì, ca *astfel de sfaturî rele sĕ nu se mai dea nicî-odată casei nóstre domnitóre.* Noi avem interes de relaţiunî amicale cu aceste state şi de aceea aşî vrea ca aceste relatiunî prietinescî se fiă şi cultivate.

Rĕsboiul din Africa sudică.

Tótă lumea aştéptă cu încordare sĕ vadă, care va fi sfîrşitul operaţiunilor şi mişcărilor de trupe inimice în Natal.

După înfrângerea, ce a îndurat'o generalul engles Buller la Colenso, acesta n'a făcut altceva, decât sĕ-şî adune puterî şi sĕ facă planurî, cum ar puté sĕ ajungă la Ladysmith, ocolind însĕ pe Burî. Timp de o lună şi mai bine Buller şi-a sporit în mod însemnat armata, a adunat tunurî, cai, muniţiunî şi alimente şi mai pe sus de tóte a iscodit un plan de atac, pe care l'a aprobat, cum se ḑice, şi comandantul suprem Roberts.

In 15 Ianuarie Buller a plecat din Frere la Springfield, pe care a doua di l'a şi ocupat, şi aicî şi-a pus cartierul principal. Deja atuncî Burii sciau, că Buller pe unde vine. Când în 15 Ianuarie armata englesă a fost tótă la un loc, Buller a înaintat cu ea mai departe şi a cucerit aşa numitele *drift*-urî, peste carî în 16 Ianuarie a trecut peste o ramură a rîului Tugela. In 18 l. c. Englesii s'au întêlnit cu Burii la muntele numit Spionkop, unde s'a şi dat prima luptă mai mică.

Intêlnirea pe teren s'a întêmplat aşadér numai Joia trecută, şi de atuncî hărţuelile între Burî şi Englesî continuă. Din Londra s'au rĕspândit în lumea întrégă telegramele cu profusiune, dér nu s'a vestit nicî o victoriă din nicî o parte — ceea-ce face a-se crede, că până alaltăerî situaţiunea era neschimbată.

Este interesant a-se sci, că Buller trecênd rîul Tugela la sud peste cele două *drift*-urî, Burii nu i-au făcut nicî o opposiţiă. Ei au evacuat şanţurile, pe carî Englesii le-au aflat góle.

Prin Durban şi Londra a sosit la Berlin scirea, că Burii după-ce au lăsat pe Englesî sĕ trécă rîul, au stat totuşî în calea lui Buller şi l'ar fi bătut sub póla munţilor Qnderbrook. Telegramele englese nu fac însĕ nicî o amintire despre acésta învingere a Burilor şi tăinuesc totul cum au tăinuit până aḑî mişcările generalului engles.

Etă scirile mai nouĕ de pe teatrul rĕsboiului şi despre evenimentele împreunate cu el:

Ladysmith.

Cu data de 17 Ianuarie se telegraféză din *Ladysmith* via Spearmans-Komp, că acolo totul e liniştit. De către *Colenso* şi *Springfield* s'au auḑit c'o di înainte bubuitul tunurilor.

Lui *„Times“* i-se anunţă din Pietermaritzburg, că armata lui Buller şi Warren, care nisuesce spre despresurarea Ladysmith-ului, constă din multă infanteriă. Trupele, carî stau sub comanda lui Warren, Dundonald, Hyldiard, Clery şi Hart, au ocupat posiţiunî eminente, carî domină valea întrégă către Ladysmith. O parte a trupelor englese au rĕmas în Chieveley, ca sĕ împiedece pe Burî a trece rîul Tugela la Colenso.

O scire dubiósă.

Din *Bruxella* se anunţă cu data de 20 l. c., că agentul transvaalian Dr. *Leyds* declară, că după credinţa şi informaţiunile lui, *Buller a fost bătut amar lângă rîul Tu-*

ziela. Ministeriul engles de rĕsboiŭ are scire despre învingerea, ce au suferit'o Englesii şi la Londra au sosit de sigur sciri fórte rele, cari însĕ pentru motive binecuvêntate sunt tăinuite. *Leyds* a mai arătat nisce scrisori, ce a primit din Pretoria şi în care i-se comunică, că Englesii tractéză şi sfâşie în mod barbar pe răniţii buri.

Avertisment lui Warren.

Faptul, că Burii au lăsat pe Englesi sĕ trécă fără resistenţă rîul Tugela, a născut în Englesi mari bănuell. Ei sunt îngrijaţi mai ales de Warren, care cu trupa sa formézâ aripa stângă a armatei lui Buller, avênd sub comanda lui peste 9000 de ómeni. Warren a înaintat binişor.

Acum se telegraféză din Londra, că comandantul suprem Roberts şi ministrul engles de rĕsboiŭ, au atras serios atenţiunea generalului Warren la aceea, că uşor ar puté sĕ cadă în cursa Burilor. Il avertiséză dér sĕ fiă cu ochii 'n patru şi sĕ procédă cu cea mai mare băgare de sémă.

Germania şi vapórele secuestrate.

Am semnalat în numĕrul nostru din urmă, că ministrul german de esterne contele *Bülow* a făcut importante declaraţiuni în parlamentul din Berlin cu privire la afacerea vapórelor germane secuestrate de Englesi. *Bülow* ḑise, că îndată-ce vapórele „Bundesrath", „Herzog" şi „General" au fost secuestrate de Anglia, guvernul german a protestat. El a cerut şi despăgubire pentru pagubele suferite de supuşii germani, în urma *nejustificabilei* secuestrări, şi *satisfacţiune*. După a treia, a patra şi a cincia protestare, guvernul din Londra *şi-a esprimat regretele* asupra celor întêmplate. In fine ministrul a esprimat speranţa, că astfel de incidente nesocotite şi *neamicale* nu se vor mai întêmpla în viitor.

O parte a pressei englese e mulţămită cu vorbirea lui Bülow, alta însĕ cere dela guvernul engles sĕ fiă tot pe paḑă şi oficerii de marină sĕ facă şi mai departe perchisiţii pe vapórele suspecte.

Speranţele esprimate de Bülow aşa se pare, că nu se vor realisa. Agenţiei „Reuter" i-se telegraféză din Lorenzo-Marqueze, că barca germană „*Marie*", care ducea bucate din Australia la Transvaal, a fost prinsă de-o corabiă de rĕsboiŭ englesă „Jnyak" şi escortată la Durban.

America şi rĕsboiul.

Din *Washington* se telegraféză, că Senatul a primit o propunere, în care se cer lămuriri dela preşedintele Statelor-Unite cu privire la aceea, că cerut'a vre-un representant al Transvaalului recunóscerea republicei şi décă da, din care causă a fost refusată împlinirea petiţiunei? Senatorul *Hale* a ţinut un energic discurs, în care a ḑis, că deşi e amic al Angliei, regretă totuşi, că o putere aşa de mare vré sĕ nimicéscă o republică, când tocmai Anglia îşi arógă dreptul de-a fi considerată ca naţiune, care apĕră libertatea.

SCIRILE ḐILEI.

— 8 (20) Ianuarie.

Onomastica Metropolitului Meţianu. In 7 Ianuarie v. c., după terminarea oficiului divin cu rugăciunile de mulţămită, asesorii consistoriali, profesorii seminariali şi întrégă inteligenţa din Sibiiu — spune „Tel. Rom." — s'a presentat la I. P. S. Sa d-l Archiepiscop şi metropolit, pe care l'au felicitat prin graiul archimandritului-vicar Dr. Il. Puşcariu. I. P. S. Sa rĕspunse accentuând, că precum biserica aştéptă dela mirele sĕu lucrare intensivă pentru prosperarea binelui comun, tot astfel aştéptă I. P. S. Sa conlucrare armonică şi conscienţiósă dela fiă-care membru al bisericei în cercul unde e pus.

Concert. Aflăm, că Reuniunea română de cântări din loc va da primul concert sub conducerea noului sĕu dirigent, a d-lui G. Dima, Vineri în 21 Ianuarie st. v. Pentru bunul succes al concertului se fac mari pregătiri. Programa, precum ni-se comunică, va fi fórte alésă şi bogată.

Restanţe de dare neincassabile. Ministrul unguresc de finanţe Lukacs a înaintat dietei un raport în afacerea regulării restanţelor de dare din Croaţia-Slavonia, şi din comitatele Torontal şi Caraş-Severin. In raport ministrul spune, că pe teritoriul Croaţiei-Slavoniei s'a preliminat la finea anului trecut 8,297,838 şi 98 cr. dare. Faţă de acésta tot la finea anului trecut se aflau în camete şi restanţe 7,301.658 fl., ceea-ce face 83% din totalul dării. Stări identice sunt în comitatul *Torontal*, unde la finea anului trecut au rĕmas neincassate din restanţe suma de 1,163.107 fl. Tot aşa e şi în comitatul Caraş-Severin. Restanţierii de dare, ḑice ministrul, n'au avere mişcătóre şi singurul mod de incassare a restanţelor ar fi sĕ se liciteze pĕmênturile, însĕ pĕmêntul aici nu are preţ şi statul n'ar avé nici un folos din licitarea moşiilor. Ministrul vré sĕ reguleze afacerea acésta aşa, că la cas de vêndĕri de pĕmênt, restanţa de dare sĕ se transcrie pe cumpărător, ér de altă parte contribuabilii sĕ fiă obligaţi a plăti din restanţele dării indirecte numai atâta, cât le stă în putere.

Contribuirile de Anul nou pentru „Casa Naţională", după cum ne comunică d-l secretar al comitetului Asociaţiunei, s'au urcat la 624 coróne şi 10 bani. Numĕrul contribuitorilor s'a urcat la 170. Intre aceştia mai avem de amintit pe d-na Eugenia I. Paraschiv n. Mihali, care în memoria neuitatului sĕu soţ *Ioan Paraschiv*, fost subjude reg. în Sebeşul-săsesc, şi a fiilor sĕi Gregoriu şi Ana, a dăruit 20 corone. Apoi d-l Eliseu Iuliu Dan preot în Borgo-Susenî 2 cor. şi Simeon Pasca, notar cerc. în Sălciva de jos 5 cor.

In contra postei austro-ungare. In comisiunea budgetară a parlamentului din Berlin s'a desbătut Vineri budgetul postei. Cu ocasia acésta deputaţii Hasse, Lieber şi Müller s'au plâns, că în circulaţia postală cu Austro Ungaria *funcţionarii de postă austro-ungari violéză secretul epistolar.* Secretarul de stat *Podbielski* a rĕspuns, că până când nu se vor aduce dovedi, trebue sĕ presupună, că secretul epistolar e păḑit în streinătate.

Un cas de mórte suspect în Cracovia. Din *Cracovia* se anunţă, că asistentul *Kostanesky* din laboratorul Pasteur deacolo a murit ḑilele acestea în nisce împrejurări suspecte. Kostanesky se ocupa cu studiarea baccililor de ciumă. S'au făcut imediat cercetări, cari au dat resultat negativ. Cadavrul rĕposatului fù secţionat, însĕ causa adevĕrată a morţii nu s'a putut constata. Mulţi dintre medici susţin, că Kostanesky a murit de ciumă. La ordinul fisicului orăşenesc membrii familiei asistentului au fost internaţi într'un spital şi institutul bacteriologic fù inchis, după-ce toţi bacterii au fost nimiciţi şi animalele omorite.

Esposiţia din Paris şi rĕsboiul. Rĕsboiul dintre Englesi şi Buri a început sĕ producă îngrijiri în Francia, mai ales fiind-că se apropie timpul deschiderei esposiţiei şi de-o încetare a rĕsboiului nici vorbă nu e. Preşedintele Loubet a şi dat espresiune acestor îngrijiri, ḑicênd în presenţa mai multor deputaţi: e un interes deosebit al Franciei, ca sĕ se restabiléscă pacea, deóre-ce crisa financiară şi industrială pricinuită de rĕsboiŭ periclitéză succesul esposiţiei dela Paris. In acest moment serios, ḑise în fine Loubet, e dorinţa nóstră a tuturor, ca esposiţia sĕ se deschidă în numele păcii internaţionale şi sĕ vestéscă începutul unei nouĕ ere pe terenul civilisaţiunei.

Invĕţătorii din Rusia, precum şi invĕţătórele, cari vor dori sĕ cerceteze esposiţia din Paris, vor primi un ajutor de câte 300 ruble. Ministrul de culte rusesc a destinat pentru acest scop 50,000 de ruble şi a ales 150 de invĕţători şi invĕţătóre, cari vor merge la esposiţiă.

Ancheta pentru colonisări.

(Şedinţa a doua.)

Fórte interesante sunt pentru noi desbaterile din a doua şedinţă ale anchetei pentru colonisări, ce s'a deschis în Budapesta Joia trecută.

Al. *Bujanovics* află corectă procedura de colonisare a contelui Karolyi şi atrage atenţiunea celor competenţi asupra comitatelor mărginaşe dela nord ale Ungariei, cari sunt mult mai primejduite din punct de vedere naţional maghiar, decât comitatele mărginaşe ale Ardealului. Acolo proprietăţile ajung una după alta în mâni streine, şi în cercul, unde era proprietatea lui Rakoczy, *aḑi nu mai este nici o proprietate maghiară.*

I. *Sandor* (fişpanul comit. Tĕrnavei-mici) ḑice, că în Ardeal trebue cu ori-ce preţ sĕ se încépă o grabnică acţiune, căci proprietăţile (maghiare) de aici sunt estraordinar *ameninţate*. Ele sunt grozav de *îndatorate. Clasa proprietarilor (maghiari) mijlocii se prăpădesce*, şi fórte multe proprietăţi se fac fundaţiuni, trec în mână mórtă, ba une-ori chiar spre scopuri nepatriotice. Cestiunea secuéscă, ḑise el, nu se póte resolva prin colonisare. Nu fómea duce pe Săcuiŭ în România, ci câştigul, care acasă nu-l are, căci nu-şi póte valida aici munca. Nu aşa însĕ stă lucrul cu *Câmpia*. Aici e mare lipsă de colonisări, pentru-că lipsesc braţele muncitóre. (Aţi colonisat Săcui, ce trébă aţi făcut cu ei pe la Şermaş şi aiurea? — Red.)

G. *Beksics* spune, că pentru colonisare trebuesce: pĕmênt, popor şi bani. Pentru o colonisare din punct de vedere naţional pĕmênt este destul, popor încă este, bani însĕ nu prea sunt; dér décă „naţiunea" se va pĕtrunde de convingerea, că „numai prin politica de colonisare póte sĕ-şi asigure consolidarea naţională, atunci vor fi şi bani". Ar trebui cam 2 milióne la an.

Episcopul *Dessewffy* şi-a dat pĕrerile în scris, dér şi-le-a susţinut şi verbal. El ţine, că colonisările trebue sĕ se facă urgent, însĕ fără vĕtĕmarea dreptului de proprietate. Atrage atenţiunea celor în drept sĕ procédă aşa, ca sĕ nu se pună *în nou conflict cu naţionalităţile.*

Eug. *Gaal* ḑice, că greutatea colonisărilor zace în aceea, că nu este organisare suficientă şi ţéra n'are bani. Trebue deci sĕ se combineze puterile statului cu puterea societăţii.

D. *Csernovics* vede mari primejdii şi cere mĕsuri grabnice. „*Sĕ imităm naţionalităţile din Ardeal*", ḑise el, *sĕ înfiinţăm bănci, cari sĕ dea imprumuturi ieftine şi astfel sĕ contracarăm afacerile băncilor naţionalităţilor.* Acţiunea de colonisare trebue sĕ pornéscă din partea sudică a ţĕrii. Din Sĕlagiŭ sĕ mérgă până în părţile inferióre ale Torontalului, prin Panciova, prin Caraş-Severin către Ardeal de-alungul căilor ferate şi a rîurilor, ca astfel sĕ unim Bănatul cu Săcuimea. „*Décă nu avem bani pentru aşa ceva, atunci sĕ ne băgăm capul în nisip şi sĕ aşteptăm până când naţionalităţile ne vor covêrşi*".

*

Au mai vorbit şi alţii, ér unii şi-au dat pĕrerile în scris şi toţi constatând „necesitatea", că în Ardeal trebue sĕ se încépă o mare acţiune de colonisare, că de unde nu se prăpădesc Ungurii. In loc de a peri ou proprietaţi cu tot, Bartha M. vré însĕ cu ori-ce preţ sĕ-i înmulţéscă şi rĕspândéscă pe tótă întinderea ţĕrii. Acest Deocalion modern ḑice în fóia sa „Magyarorszag", că Ungurii vor sĕ fiă tari şi mari şi că ei trebue sĕ păşéscă din ofensivă în defensivă — şi punctum! Pe Săcuii lui şi-i ridică în privinţa acésta la rolul de „misionari", ei adecă sĕ ducă, prin colonisare, „patriotismul" în ţinuturile ocupate de Valahi între rîurile ardelenesci Mureş, Tĕrnave şi Olt.

Étă un plan, ce s'ar asemĕna cu a doua nĕvălire a lui Arpad pe teritoriile locuite de naţionalităţi. Trebue însĕ bani şi érăşi bani. — Au destui Jidanii, prietenii de cruce ai păturii suprapuse maghiare, céră dela ei, căci şi aşa în Ardeal cele mai multe proprietăţi unguresci au trecut şi trec în mânile Jidanilor, cari esproprieză de-a rêndul pe grofi, baroni, nemeşi etc., lucru de care s'a plâns fişpanul dela Tĕrnava-mică fără însĕ a spune, că cine iau locul Ungurilor în proprietăţile maghiare.

ULTIME SCIRI.

Bucuresci, 21 Ianuarie n. Ministeriul s'a remaniat în modul următor: *G. Gr. Cantacuzino*, ministru president fără portofoliu, va pleca în streinătate pentru căutarea sănĕtăţii pe timp de 6 sĕptĕmâni. *Generalul Manu* a trecut la interne şi este *ad interim* preşedinte al consiliului. *Take Ionescu* a luat finanţele, ér *Dr. Istrati* a trecut la culte şi instrucţiune publică. *Ionel C Grădişteanu* ministru al lucrărilor publice. Toţi ceilalţi miniştri au rĕmas la locurile lor.

Junimiştii au refusat şi de astădată de a întra în ministeriu, neprimind condiţiunile, ce li-s'au propus.

Bucuresci, 21 Ian. Finalisându-se pe cale diplomatică afacerea rentei şcólelor din Braşov, se asigură, că deja ḑilele acestea guvernul român va presenta camerei *proiectul de lege* relativ la acéstă rentă.

Pretoria, 21 Ian. Trupele englese trec necontenit peste rîul Tugela.

DIVERSE.

Un om care móre şi învie când voesce. Majorul engles Carl Of R. are însuşirea de a sci sĕ móră când voesce şi apoi érăşi sĕ învie. Se înţelege, mórtea e numai aparentă. Doi medici de regiment au fost trimişi sĕ cerceteze pe maior. Acesta s'a culcat înaintea lor, aşeḑêndu-se în pat pe spate şi stând astfel câtva timp nemişcat. Unul dintre medici şi-a pus mâna pe inima lui, ér celalalt ţinù o oglindă curată la gură. Unul dintre medici observă, că pulsul inimei majorului deveni tot mai debil, pulsaţiunea vinelor se simţia mai puţin şi în fine nici pe lângă cea mai îngrijită cercetare nu s'a mai putut observa vre-o contracţiune a nervilor. Pe oglinda, care o ţinea celalalt medic la gura majorului, nu se vĕḑù nici cea mai puţină umeḑélă. După acésta amêndoi medicii au visitat, cu deamĕruntul, întreg organismul majorului, dér n'au aflat nici cel mai mic semn de viéţă. Fiind-că nici după trecerea unei jumĕtăţi de ceas majorul n'a dat nici un semn de viéţă, medicii începură sĕ se sperie, credênd că póte au mers prea departe cu periculósele esperimentări şi din causa acésta a murit. Nu peste mult însĕ se observă o mişcare în corpul mortului aparent, inima îi începù din nou se funcţioneze, apoi începù sĕ respire şi pe încetul îşi reveni în fire. Cei doi medici de regiment au făcut raport oficios despre resultatul cercetărilor lor, ér mai târḑiu majorul făcù esperimentul acesta şi înaintea altora, nimenea în-sĕ n'a fost în stare sĕ i dea o esplicare. Majorul trăiesce şi aḑi.

*

Turnul Eiffel intrecut. Faimosul turn de 300 metri va avé încă onórea sĕ figureze la esposiţiunea din 1900; totuşi gloria sa se va micşora în faţa altuia cu o înălţime de 500 metri (o colónă metalică fixată în pĕmênt) care se va înălţa pe colina Montmartre. Faţă de cele-lalte turnuri acesta va presenta o curiositate, pe care cei mai încercaţi ingineri au estat sĕ o pune în practică, şi care va consta într'un colosal far pus în vêrful turnului. Acel far va fi alimentat cu acetilenă şi va avé o putere iluminătóre de 200 mii luminări. Aşezat la 600 metri deasupra Parisului, acest far va puté lumina un spaţiu cu un diametru de 1890 metri sĕu o suprafaţă de 2.500.000 metri pătraţi. Acest turn nu va costa mai puţin de 3 milióne lei.

Literatura.

O carte valorósă, scrisă de d-l *Ioan Popea*, profesor la şcólele române din Braşov. Cartea este întitulată: *„Caractere morale*, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile popórelor vechĭ şi moderne“. Acéstă carte, atât prin esteriorul sĕu elegant, cât şi prin cuprinsul sĕu bogat, de aprópe 400 pagine, este o adevĕrată podóbă în literatura nóstră. Vom căuta s'o facem mai de-aprópe cunoscută cetitorilor noştri; de-ocamdată ne mărginim a atrage asupra ei atenţiunea tuturor Românilor iubitorĭ de carte; în ea cetitorul va găsi o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul 1 fl. 25 cr. (cu posta 1 fl. 35.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal. — Se află de vêndare la Tipografia „A. Mureşianu“, la librăria N. I. Ciurcu şi la librăria H. Zeidner în Braşov.

*

Una carte de legĭ. *„Instrucţiunĭ populare despre datorinţele şi drepturile purtătorului de dare“*, „**Amicul Poporului**“ îndreptar în cause administrative şi judecătorescĭ *pentru poporul român*“ de *Titu Vuculescu*, pretor în Pecica maghiară. Cartea e întocmită la înţelesul ţĕranilor, aşa că din ea orĭ-ce plugar, orĭ-ce măestru, orĭ-ce om, care scie ceti, póte sĕ înţelégă lămurit, ce-i este după lege ertat sĕ facă şi ce nu; cum are sĕ-şĭ câştige anumite drepturĭ, la cine sĕ se îndrepte cu plângerea orĭ cu rugarea. Costă 50 cr. (cu posta 55). Ambele cărţĭ se pot procura şi dela Tipografia „A. Mureşianu“ din Braşov.

*

CĂLINDARUL PLUGARULUI
pe anul visect 1900.

A apărut şi se póte procura dela ***Tipografia A. Mureşianu din Braşov.***

Acest Călindar au întrat în anul VIII-lea, format mare, şi conţine portretul fórte bine reuşit al lui Avram Iancu. Urméză apoi cronologia anului 1900, regentul anului, începutul anutimpurilor, sĕrbătorile şi alte ḑile schimbătóre, calculul sĕrbătorilor mai marĭ, posturile deslegarea postului etc. După cele 12 lunĭ, urméză taxele telegramelor, scrisorilor, pachetelor; competinţele de timbre, mĕsurile metrice, têrgurile corectate din Transilvania, Bănat, Ţéra unguréscă şi Bucovina. In partea literară găsim un interesant capitul privitor la inceperea rĕsboiului pentru neatârnare de G. Coşbuc; apoi „Popa Stoica“, poesiă de Dim. Bolintineanu. Avuţia şi binefacerea (un interesant capitul după Smiles-Schramm). Doina, In şanţurĭ (poesii) de G. Coşbuc etc. In partea higienică şi economică: Un duşman al omului (rachiul); Ce sĕ facă părinţii, ca sĕ-şĭ feréscă copiiĭ de orbiă; Cum sĕ tracteze părinţii pe copiiĭ lor orbĭ; Bune sunt beuturile pentru copii? Urméză apoi partea economică: Vitele roşii (pinzgau), de I. Georgescu. Despre gunoiŭ, de I. Georgescu; Sădirea pomilor; Hrana vitelor (Grăunţele, sfeclele şi apa de beut). La urmă mai multe poveţe preţióse şi glume apoi anunţurĭ. Preţul 25 cr. (cu posta 30). *Vênḑĕtorii primesc rabatul cuvenit.*

Cursul la bursa din Viena.

Din 19 Ianuarie 1900.

Renta ung. de aur 4%	98.55
Renta de coróne ung. 4%	94.85
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$%	100.05
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%	99.90
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	99.20
Bonurĭ rurale ungare 4%	93.60
Bonurĭ rurale croate-slavone	94.50
Impr. ung. cu premii	161.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	137.70
Renta de argint austr.	99.20
Renta de hârtie austr.	99.—
Renta de aur austr.	98.55
Losurĭ din 1860.	137.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	130.60
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	186.25
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	133 75
Napoleondorĭ	19 23
Mărcĭ imperiale germane	118.10
London vista	242.30
Paris vista	96.10
Rente de coróne austr. 4%	98 95
Note italiene	89.70

Cursul pieţei Braşov.

Din 20 Ianuarie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.20	Vênd.	18.28
Argint român.	Cump.	17.60	Vênd.	18.—
Napoleond'orĭ.	Cump.	20.—	Vênd.	19.20
Galbenĭ	Cump.	11.20	Vênd.	—.—
Ruble Rusescĭ	Cump.	254.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	11.18	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	21.46	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina	201.—		Vênd. 5%	203.—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta

din 18 Ian. n. 1900.

Sĕminţe	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	80	7.95	8.05
Grâu dela Tisa	80	7.95	8.05
Grâu de Pesta	80	7.90	8.—
Grâu de Alba-regala	80	7.90	8.—
Grâu de Bácska	80	—.—	—.—
Grâu ung. de nord	80	—.—	—.—
Grâu românesc	80	—.—	—.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.20	6 30
Orz	nutreţ	60—62	6.05	6 15
Orz	de vinars	62.64	5 65	5.70
Orz	de bere	64.66	5.45	5.55
Ovĕs		39.41	5.30	5.80
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	73	.—	.—
Cucuruz	„		.—	.—
Hirişcă	„	—	5.30	5 80

Preţul pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luţernă ungur	36 —	44.—
—	transilvană	—.—	— —
—	bănăţénă	— —	.—
„	roşiă	52 —	60.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.
Oleu de in		—.	.—
Uns. de porc	dela Pesta	48 50	49 50
„	dela ţéră	— —	—
Slănină	svêntată	40 50	41.—
„	afumată	45.50	46.—
Seu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în butĭ	14 75	15.—
„	din Serbia în sacĭ	13 75	14.
Lictar	slavon nou	19 50	19.20
„	bănăţenesc	18 50	19.—
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	ungurescĭ		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	— —
Spirt	brut	—.—	—.
	Drojdinţe de spirt	— —	— —

Bursa de Bucurescĭ.

din 17 Ian. n. 1900.

Valorĭ.	Dobânda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata.
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct.	$97.^1/_2$
„ „ (Impr. 1892	5%	Ian.-Iul.	$96\,^3/_4$
„ „ din 1893	5%	„ „	$96\,^3/_4$
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	— —
„ „ (Impr. de 32. $^1/_2$ mil.	4%	Ian.-Iulie	$81\,^3/_4$
„ „ (Impr. de 50 mil.	4%	„ „	$85\,^1/_2$
„ „ (Imp. de 274 m. 1890	4%	„ „	$86\,^1/_2$
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	$86.^1/_2$
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	$86\,^1/_2$
„ „ (Im. de 90 mil. 1896	4%	„ „	87.—
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	87.—
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	99.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	—.—
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.
„ „ „ din 1888	5%	Iun.-Dec.	— —
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	— —
Scrisurĭ fonciare rurale	5%	Ian.-Iulie	93.
„ „ „ „	4%	„ „	$77.^3/_4$
„ „ urbane Bucurescĭ	5%	„ „	86 —
„ „ „ Iaşĭ	5%	„ „	$82.^1/_2$
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult div. fr. 12.81	500	150 v.	
Banca Naţion. ult. div. 86.—	500	într. v.	2570
Banca agricolă	500	150 v.	330.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	420 —
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	420 —
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	—.
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	—.
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	100		—.
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	[illegible]		—.—
„Bistriţa“ soc. p. f. hârtii 30 „	[illegible]	„ „	—.—
Societ. p. const. de Tramways	[illegible]	„ „	—.—
20 francĭ aur			—.—

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom	9%	Paris	4%
Avansurĭ pe efecte	10%	Peterseurg	$6^1/_2$
Casa de Depunerĭ	12%	Berlin	7%
Londra	5%	Belgia	5%
Viena	$6^1/_2$	Elveţia	5%

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

V. 13—1900.
végrh. Sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881 évi LX. t. cz. 102 §-sa értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a zernesti kir. járásbiróság 1899 évi Sp. 410/4 számu végzése következtében Dr. Leményi Jenö brassói ügyvéd javára Babes I. Jon szohodoli lakós ellen 168 frt. 35 kr. s jár. erejéig 1899. évi Nóvemb. hó 12-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felül foglalt és 964 koronára becsült következö ingóságok, u. m. ökrök, lovak, tehenek, juhok, széna és különféle házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a zernesti kir. járásbiróság 1899. évi V. 203/3 számu végzése folytán 336 korona 70 fil. tökekövetelés, ennek 1899. évi junius hó 26-ik napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 90 korona 34 filrben biróilag már megállapitott költségek erejéig Törcsvárott a község piaczán leendö eszközlésére **1900. évi Februar hó 3-ik napjának d. e. 9 órája** hotáridőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-sa értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amenyiben az elárverezendö ingoságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen arverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Zernesten 1900 évi Ianuár hó 16 napján.

HUSZÀR VILMOS,
kir. birosági végrehajtó.

830.1—1